

PROGRAMACIÓN DOCENTE DE TEORÍA E PRÁCTICA DA IMPROVISACIÓN III - IV
 CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DE A CORUÑA
 TÍTULO SUPERIOR DE MÚSICA (ENSINANZAS REGULADAS POLO Decreto 163/2015)
 CURSO ACADÉMICO: 2024-2025

1. IDENTIFICACIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN													
DISCIPLINA TEORÍA E PRÁCTICA DA IMPROVISACIÓN III – IV													
ESPECIALIDADE:	INTERPRETACIÓN								ITINERARIOS:	JAZZ			
CARÁCTER:	OBRIGATORIA								TIPO DE CLASE:	INDIVIDUAL/COLECTIVA			
DEPARTAMENTO:	JAZZ								XEFE DE DPTO.:	Marcelino Galán			
CURSOS	1º curso		2º curso		3º curso		4º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA:	Hansel Luis Diez			
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		Horas de clase 1emanas:	1 Hora		
ECTS/CUAD.			4	4					Observacións:	-----			
	NOME E APELIDOS								EMAIL/TEL/WEB	TITORÍA			
DOCENTES:	Hansel Luis Diez								hanselluis@yahoo.es 661 726 745	Mércores de 14:00 a 15:00			

2. DESCRIPTOR E COMPETENCIAS	
<p>DESCRITOR: Síntese e dominio das dimensións básicas da improvisación profesional. Práctica da técnica da improvisación, da aprendizaxe dos recursos para a improvisación e do repertorio evolutivo e estilístico do jazz. Desenvolvemento dun estilo propio como intérprete, da madurez creativa, da adquisición de hábitos e técnicas de estudo, e da capacidade de valoración crítica do traballo propio.</p>	
<p>COÑECEMENTOS PREVIOS: Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos do cuadrimestre anterior.</p>	
<p>RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS: A disciplina de Teoría e práctica da Improvisación garda una relación directa coas de Instrumento, Combo, Análise e Big Band</p>	
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:	T3, T8, T13, T15
COMPETENCIAS XERAIS:	X1, X2, X3, X4, X5, X6, X11, X21, X22, X24
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:	EI1, EI2, EI4, EI5, EI7, EI8, EI9, EI10
Ver a lista e descrición de competencias no Decreto 163/2015	

3. OBXECTIVOS	
DESCRICIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Procurar a búsqueda dunha voz propia e un espírito creativo, baseado no coñecemento e a experiencia, a valoración e a corrección, o autoaprendizaxe, e o afán investigador e de superación.	T3, T8, T13, T15, X2, X6, X11, X21, X22, X24, E12, E14, E15, E18, E10
Desenvolver criterios estéticos propios, sensibilidade, recursos expresivos, creatividade e capacidade de autocrítica	T3, T8, T13, T15, X11, X21, X22, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E16, E10
Adquirir e aplicar paulatinamente os recursos para o desenvolvemento da improvisación, e desenvolver as aplicacións prácticas dos conceptos e recursos harmónicos, melódicos e rítmicos propostos.	T3, T8, T13, X1, X2, X3, X4, X6, X11, X21, X22, E11, E14, E15, E17, E19
Adquirir unha formación práctica, teórica e metodolóxica que permita o perfeccionamento das capacidades artísticas, musicais e técnicas, para abordar interpretación do repertorio máis representativo do jazz.	T3, T8, T13, X1, X2, X3, X4, X5, X6, X11, X21, X22, E11, E12, E14, E15, E17, E18, E19, E10

4. CONTIDOS E TEMPORALIZACIÓN TEORÍA E PRÁCTICA DA IMPROVISACIÓN III		
TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Fundamentos teóricos e prácticos da linguaxe no be bop	1.1 A corchea be bop. 1.2 Acentuación. 1.3 Dicción. 1.4 Interpretación de memoria dos temas a traballar 1.5 Técnicas de aplicación da análise e memorización das melodía dos temas; improvisar sen os papeis.	3
2. Contidos do fraseo estruturais e rítmicos do be bop	2.1 Change runing 2.2 Movemento be bop, o bop lick e frases be bop. 2.3 Enclosure 2.4 Sequence 2.5 Cesh 2.6 Notas de aproximación diatónicas e cromáticas 2.7 Estructuras, patrones e células rítmicas a aplicar sobre as escalas, acordes, solos e os contidos harmónicos. 2.8 A forma. Blues tipo Parker, <i>Rhythm & Changes</i> , Standard e estruturas comúns. 2.9 Aplicación práctica dos contidos a temas comúns das diferentes materias do 1º curso.	5
3. Elementos na música de Charlie Parker	3.1 O Fraseo de Parker 3.2 Desenvolvemento harmónico e rítmico de Parker.	2
4. Audición, transcripción e análise de solos	4.1 Audición dos interpretes máis representativos do be bop. 4.2 Transcripción de solos. 4.3 Análise harmónico rítmico e melódico das frases.	2
5. Desenvolvemento harmónico no be bop	5.1 Escalas maiores, mixolidias e menores be bop. 5.2 Os modos Bop. 5.3 A escala menor harmónica, menor melódica. 5.4 Improvisar sobre tríadas, cuatríadas e a súas inersions sobre as estruturas dos temas a traballar no cuatrimestre. 5.5 Tensións naturais e alteradas sobre acordes dominantes. A escala alterada e a lidia dominate. 5.6 A escala diminuída. Patróns.	4
6. Aplicar os contidos do cuatrimestre sobre os seguintes temas u outros do be bop: - <i>A Night in Tunisia</i> , <i>Blues for Alice</i> , <i>Confirmation</i> , <i>Blues en F</i> , e <i>Rhythm & Changes in Bb</i>		
TOTAL SESIÓNS:		16

4. CONTIDOS E TEMPORALIZACIÓN TEORÍA E PRÁCTICA DA IMPROVISACIÓN IV		
TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Fundamentos teóricos e prácticos da linguaxe no be bop	1.1 Construcción de células temáticas. 1.2 Acentuación. Offbeats e Downbeats no bop. 1.3 Dicción. 1.4 Desprazamento da frase. Anticipación e retardo 1.5 Células rítmicas de transición ou enlace. 1.6 Dobre tempo e medio tempo. 1.7 Interpretación dos temas, melodía dos temas.	3
2. Contidos do fraseo estruturais e rítmicos do be bop	2.1 Movemento be bop, e bop lick e frases be bop 2.2 Enclosures dobres sobre os diferentes grados dos acordes, utilización como células de enlace 2.3 Sequence 2.4 Quotes 2.5 "Cry Me A River" & "Gone But Not Forgotten" lick 2.6 Notas de aproximación diatónicas e cromáticas: dobres, triples, etc. 2.7 Patrons dixitais. 2.8 Tratamento da línea melódica: horizontal e vertical 2.9 Estructuras, patrones e células rítmicas a aplicar sobre as escalas, acordes, solos e os contidos harmónicos.	6
3. Audición, transcripción e análise de solos	4.1 Audición dos interpretes máis representativos do be bop. 4.2 Transcripción de solos. 4.3 Análise harmónico rítmico e melódico das frases.	2
4. Desenvolvemento harmónico no be bop	5.1 A escala menor harmónica, alterada e a lidia dominate 5.2 Tensiones naturais y alteradas sobre acordes dominantes. 5.3 Relación de diminuídos 5.4 Improvisar sobre tríadas, cuatrías e a súas inversións sobre as estruturas dos temas a traballar no cuatrimestre. 5.5 Escalas de tons enteiros. 5.6 A escala diminuída. A substitución por terceiras menores.	5
6. Aplicar os contidos do cuatrimestre sobre os seguintes temas u outros do be bop: <i>Groovin' High, Stella by Starlight, Donna Lee, Shaw Nuff, Scapple From The Apple</i>		
TOTAL SESIÓNS:		16

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍA (POR CUADRIMESTRE)

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
EXPOSICIÓN MAXISTRAL: <i>Na que se amosan en tempo real os novos contidos, se expón o traballo a desenvolver na practica individual ate a seguinte sesión e se corríxen os posibles erros ou dúbidas na aprendizaxe.</i>	6		6
CLASES PRÁCTICAS: <i>Revisión dos aspectos técnicos, formais, estilísticos ou artísticos no traballo realizado polo alumno/a ao longo da semana, axudando ó alumno/a a ubicar e relacionar os novos contidos cos xa tratados.</i>	9		16
TRABALLO INDIVIDUAL: <i>O alumno/a desenvolve os contidos mediante o traballo marcado, interpretando, analizando, transcribindo e asimilando o material de forma eficiente e motivadora.</i>		104	104
PROBA TEÓRICA-PRÁCTICA (Só no caso da perda da avaliación continua): <i>Proba práctica (teórica-práctica para os baterías), na que o alumno/a executará os traballos, estudos, solos ou aplicará recursos e contidos en tempo real.</i>	1		1
	16	104	120

Observacións: Os diferentes temas e subtemas traballaranse ó longo das sesións, combinando nunha mesma sesión diferentes contidos, polo que o número de sesións indicadas para cada tema é orientativo, sendo a resultante da suma do traballado ó longo de todas as sesións.

6. AVALIACIÓN

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
6.1. CONVOCATORIA ORDINARIA			
6.1.1 AVALIACIÓN ORDINARIA (CON AVALIACIÓN CONTINUA)			
Asistencia ás clases e aproveitamento das mesmas: Dadas as características desta disciplina, a avaliación é continua e integradora. Así, o traballo individual da materia implica un seguimento continuado. Valorarase a actitude, dedicación e atención e participación	- Amosar interese pola disciplina, así como unha correcta actitude na clase, receptiva ás indicacións do profesor. - Amosar capacidade para argumentar e expresar verbalmente o seu punto de vista e a comprensión do material traballado,	T3, T8, T13, X1, X2, X3, X4, X5, X6, X11, X21, X22, E11, E12, E14, E15, E17, E18, E19, E10	10,00%

<p>Seguimento diário: É fundamental considerar o cumprimento dos obxectivos do curso, mediante a observación da madurez na aprendizaxe dos contidos teóricos e prácticos da materia, neste caso adaptados aos diferentes niveis de referencia dos alumnos. Valoraranse as destrezas alcanzadas, o nivel de comprensión, a musicalidade, etc., á vez que a produción creativa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Realizar correctamente e com soltura actividades e exercicios que versen sobre os contidos desta programación. - Amosar flexibilidade, capacidade de reacción e de integración nos traballos de interpretación, Improvisación, e lectura. - Amosar axilidade a hora de resolver exercicios sobre o material proposto - Realizar con soltura a aplicación dos contidos sobre pezas de diferente dificultade, de épocas e estilos diferentes, que permitan avaliar se o alumnado é capaz de sintetizar nun esquema de coñecemento, todos os diferentes aspectos illados que se trataron na aula. - Amosar dominio da mecánica e a técnica aplicada do instrumento para a procura dunha voz creativa propia. 	<p>T3, T8, T13, T15, X1, X2, X3, X4, X5, X6, X11, X21, X22, X24, E11, E12, E14, E15, E17, E18, E19, E110</p>	<p>80,00%</p>
<p>Traballos complementários individuais: Seguimento do estudo e traballo autónomo do alumno, do material aportado polo profesor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Ser quen de traballar de forma autónoma así como de organizar o traballo individual de forma eficiente. -Ser quen de xestionar adecuadamente a información recibida, analízala e sintetízala. 	<p>T3, T8, T13, T15, X1, X2, X3, X4, X5, X6, X11, X21, X22, X24, E11, E12, E14, E15, E17, E18, E19, E110</p>	<p>10,00%</p>
6.1.2. AVALIACIÓN ORDINARIA (ADIANTO DE CONVOCATORIA-EXAME DECEMBRO)			
<p>Realización dunha proba práctica (<i>teórica-práctica para os baterías</i>) conforme os temas e contidos do cuadrimestre en cuestión reflexados nesta programación</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Interpretación das melodías dos temas con audio. - Transcripción e interpretación de solos de memoria. - Improvisar a capela cas notas das cuatríadas sobre as estruturas dos temas do curso. - Improvisar sobre as estruturas dos temas utilizando los recursos de los contenidos de esta programación. 	<p>T3, T8, T13, T15, X1 X2, X3, X4, X5, X6 X11, X21, X22, X24 E11, E12, E14, E15, E17, E18, E19, E110</p>	<p>100%</p>
6.1.3. AVALIACIÓN ALTERNATIVA (PERDA AVALIACIÓN CONTINUA) - FALTAR A MÁIS DE 3 CLASES, E O INCUMPRIMENTO DOS CRITERIOS DE AVALIACIÓN CONTINUA, QUE SE REFLECTE NO PUNTO 6.1.1			
<p>Realización dunha proba práctica (<i>teórica-práctica para os baterías</i>) conforme os temas e contidos do cuadrimestre en cuestión reflexados nesta programación.</p>	<p>Iguais ós do apartado 6.1.2</p>	<p>T3, T8, T13, T15, X1, X2, X3, X4, X5, X6, X11, X21, X22, X24, E11, E12, E14, E15, E17, E18, E19, E110</p>	<p>100%</p>
6.2. CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA			
<p>Realización dunha proba práctica (<i>teórica-práctica para os baterías</i>) conforme os temas e contidos do cuadrimestre en cuestión reflexados nesta programación.</p>	<p>Iguais ós do apartado 6.1.2</p>	<p>T3, T8, T13, T15, X1, X2, X3, X4, X5, X6, X11, X21, X22, X24, E11, E12, E14, E15, E17, E18, E19, E110</p>	<p>100%</p>

Observacións: No caso da avaliación continua, aínda que se alafa e califica cada unha das clases para obter a cualificación final en base ós porcentaxes indicados, poderá realizarse un exame ó final do cuadrimestre, en caso de querer obter unha cualificación superior á conseguida coa media resultante da avaliación diaria. Neste caso, o exame será o mesmo que para a avaliación alternativa e a extraordinaria.

SISTEMA DE CUALIFICACIÓN:

Cualificarase en función da seguinte escala numérica de 0 a 10, con expresión de un decimal, á que poderá engadirse a súa correspondente cualificación cualitativa (Orde do 30 de setembro de 2010, Artigo 13º, apartado 6)

0 a 4,9: Suspenso

5,0 a 6,9: Aprobado

7,0 a 8,9: Notable

9,0 a 10: Sobresaliente

A Mención de “Matrícula de Honra” poderá ser outorgada a alumnos ou alumnas que obteñan unha cualificación igual ou superior a 9,0. O seu número non poderá exceder unha por cada 20 alumnos/as matriculados nunha materia no correspondente curso académico, non sendo que o número de alumnos matriculados sexa inferior a 20, caso en que se poderá conceder unha soa matrícula de honra.

7. ALUMNADO CON NECESIDADES EDUCATIVAS ESPECIAIS

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
Atenderase ao reflectido na ORDE do 8 de setembro de 2021 pola que se desenvolve o Decreto 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia en que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación.	<ul style="list-style-type: none"> - Adaptarase a temporalización, os instrumentos e os procedementos de avaliación á forma de comunicación que o alumnado precise, así como a secuenciación das tarefas e a verificación da comprensión das mesmas. - Establecerase o tempo precisado para a realización do traballo de aula, así como para as probas de avaliación adaptadas. - Garantirase a utilización dos recursos tecnolóxicos necesarios disponibles. - O material didáctico a empregar na aula, adaptarse segundo as necesidades específicas do alumnado.

8. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E DOCUMENTOS

1. Referencias básicas:

<i>Elements Of The Jazz Language</i>	<i>Jerry Coker</i>	
<i>How To Play Bebop Vol. 1, 2 y 3</i>	<i>David Baker</i>	<i>Ed. Alfred Publishing Co.</i>
<i>Inside Improvisation Series, Vol. 1 al 6</i>	<i>J. Bergonzi</i>	<i>Ed. Advance Music</i>
<i>The Omnibook</i>	<i>Charlie Parker</i>	

The Barry Harris Approach to Improvised Lines & Harmony:

<i>How to improvise</i>	<i>Hal Crook</i>	<i>Ed. Advance Music</i>
<i>How to comp: A study in jazz accompaniment</i>	<i>Hal Crook</i>	<i>Ed. Advance Music</i>
<i>Beyond the time and changes</i>	<i>Hal Crook</i>	<i>Ed. Advance Music</i>
<i>Ready, Aim, Improvise!</i>	<i>Hal Crook</i>	<i>Ed. Advance Music</i>
<i>Improvisation series</i>	<i>R. Ricker</i>	<i>Ed. Advance Music</i>
<i>Advanced Improvisation:</i>	<i>David Baker</i>	<i>Ed. Alfred Publishing Co.</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Volume 1: Improvisational Concepts.</i> ▪ <i>Volume 2: Rhythmic and Melodic Concepts</i> 		
<i>Chord Substitutions and Bitonals.</i>	<i>D. Baker</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Part I: Non-Contextual Substitutions. Jazz Player 3</i> • <i>Part II: Contextual Substitutions. Jazz Player 3</i> 		
<i>Lydian chromatic concept of tonal organization</i>	<i>George Russell</i>	<i>Ed. Concept Pub.</i>
<i>Jamey Aebersold series</i>	<i>J. Aebersold</i>	<i>Ed. Jamey Aebersold</i>
<i>Thinking in Jazz</i>	<i>Paul F. Berliner</i>	<i>Ed. Chicago Studies</i>
<i>Teoría musical y armonía moderna V. II</i>	<i>Enric Herrera</i>	<i>Ed. Antoni Bosch</i>

2. Referencias complementarias:

<i>The New Real Book 1, 2, 3</i>	<i>Ed. Sher Music Co.</i>
<i>The Latin Real Book</i>	<i>Ed. Sher Music Co.</i>
<i>Real Jazz Book I, II, III</i>	<i>Ed. Hal Leonard</i>
<i>Jazz Fake Book</i>	<i>Ed. Hal Leonard</i>
<i>The Real Book :Sixth Edition</i>	<i>Ed. Hal Leonard</i>

2. Referencias de grabaciones:

A night in Tunisia: na versión de Art Blakey & the Jazz Messengers (11:17), Bud Powell (04:16), Charlie Parker (03:01), Clifford Brown (09:48), Dexter Gordon (08:17), Lee Morgan (09:23), Sonny Rollins (09:03)

All the things you are: na versión de Charlie Parker (02:50), Thelonious Monk (06:40), Sonny Stitt (06:06) ou Sonny Rollins (06:46).

Billie's Bounce: na versión de Charlie Parker (03:11), Bud Powell (04:05), Jim Hall (09:06), Wes Montgomery (04:41), George Benson (06:13), Max Roach 4 (05:37) ou Stan Getz & J.J. Johnson (09:45).

Blues for Alice: na versión de Charlie Parker (02:53) ou Mark Whitfield (04:07).

Bouncing With Bud: na versión de Bud Powell (03:04).

Confirmation: versión de Charlie Parker (02:58), Clifford Brown (09:56), Bud Powell (05:53), Max Roach 4 (04:28) ou Art Blakey Quintet (09:10).

Donna Lee: na versión de Charlie Parker (02:34), Miles Davis (03:02) ou Art Pepper (03:23).

I mean you: nas versións de Thelonious Monk (13:39) e (02:48).

Joy Spring: na versión de Clifford Brown (06:54).

Oleo: na versión de Sonny Rollins (05:13), Miles Davis (05:56), George Benson (04:36) ou Grant Green

Scrapple from the apple: na versión de Charlie Parker (02:58), Bud Powell (03:54), Dexter Gordon (07:23), Jim Hall (07:37 ou Stan Getz & Gerry Mulligan (08:09)

Someday my prince will come: na versión de Miles Davis (09:07), Chet Baker (07:48), Bill Evans Trio (05:35).

Stella by starlight: na versión de Miles Davis (04:46), Chet Baker (03:56), Dexter Gordon (16:54), Sonny Stitt (05:29), Tal Farlow (03:33) ou Jim Hall (09:32).

Straight, no chaser: na versión de Thelonious Monk (11:28) ou Miles Davis (10:42).

Tune up: na versión de Miles Davis (13:10), Max Roach 4 (07:46) ou Donald Byrd & Kenny Burrell (05:36).

What is this thing called love: na versión de Charlie Parker (15:50), Clifford Brown & Max Roach (08:21), Sonny Rollins (14:03) ou Stan Getz (09:46).